

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง ประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบ
รำวงมาตรฐาน

ครูผู้สอน

ครูโชติกา

สมพงษ์

ครูชมพูนุท

ภูสกุล

เพลงงามแสงเดือน

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

ร่างมาตรฐาน กรมศิลปากร

เผยแพร่โดย : Phumipat Chaiyara

เผยแพร่วันที่ ๖ พ.ย. ๒๕๕๘

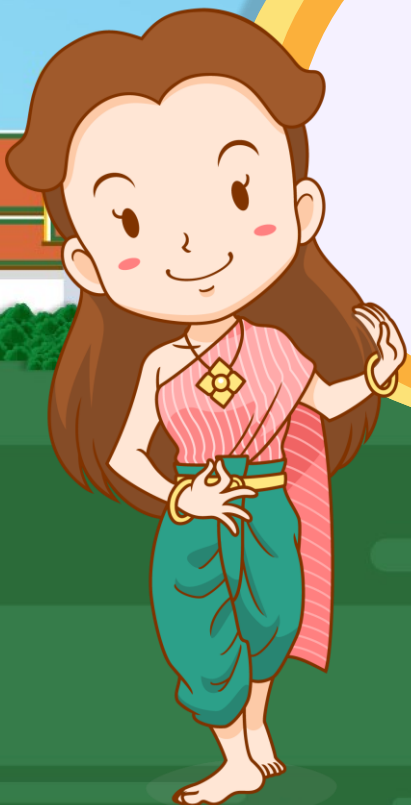
ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=SmxDNYaCwz4>

เรื่อง

ประวัติความเป็นมา

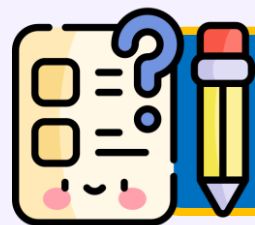
และองค์ประกอบรำวงมาตรฐาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบของร่างมาตรฐาน
๒. นักเรียนสามารถอธิบายประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบของร่างมาตรฐานได้

คำถามชวนคิด

นักเรียนคิดว่าร่างมาตรฐานมีทั้งหมดกี่เพลง
และมีเพลงอะไรบ้างที่นักเรียนรู้จัก

ประวัติความเป็นมา

เป็นการแสดงที่มีวิวัฒนาการมาจาก **“รำโทน”** เป็นการรำและการร้องของชาวบ้านซึ่งมีผู้รำ ทั้งชายและหญิง รำกันเป็นคู่ ๆ รอบครกตำข้าว หรือรำกันเป็นวงกลม โดยมี **“โทน”** เป็นเครื่องดนตรี ประกอบจังหวะ

ประวัติความเป็นมา

ลักษณะการรำและร้องเป็นไปตามความถนัด
ไม่มีแบบแผนกำหนดไว้ คงเป็นการรำและร้องง่าย ๆ
มุ่งเน้น ที่ความสนุกสนานรื่นเริงเป็นสำคัญ เช่น
เพลงช่อม่าลี เพลงยวนยาแหล เพลงหล่อจริงนวดารา
เพลงตามองตา เพลงใกล้เข้าไปอีกนิด เป็นต้น

ประวัติความเป็นมา

ด้วยเหตุที่การรำชนิดนี้มีโทนเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ จึงเรียกการแสดงชุดนี้ว่า **“รำโทน”** ต่อมาในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี คนไทยนิยมเล่นรำโทน กันอย่างแพร่หลาย รัฐบาลจึงปรับปรุงการเล่นรำโทน ให้เป็นระเบียบทั้งเพลงร้อง ลีลาท่ารำ และการแต่งกาย

ประวัติความเป็นมา

จนทำให้การเล่นรำโทนเป็นที่นิยมมากยิ่งขึ้น ได้มอบหมายให้กรมศิลปากรปรับปรุงรำโทนเสียใหม่ให้เป็นมาตรฐาน มีการแต่งเนื้อร้องทำนองเพลง และนำท่ารำจากเพลงแม่บทมากำหนดเป็นท่ารำเฉพาะ แต่ละเพลงอย่างเป็นแบบแผน จึงพัฒนา **รำโทน** มาเป็น **รำวงมาตรฐาน**

ภาพเครื่องดนตรี “โทน”

ภาพ กลองโทน

เว็บ <http://www.intersports๑๙๙๕.com/รายละเอียดสินค้า-๙๒๒๓๑-กลองโทน.html>

สืบค้นเมื่อ ๑๑/๑๑/๖๒

รำวง มาตรฐาน

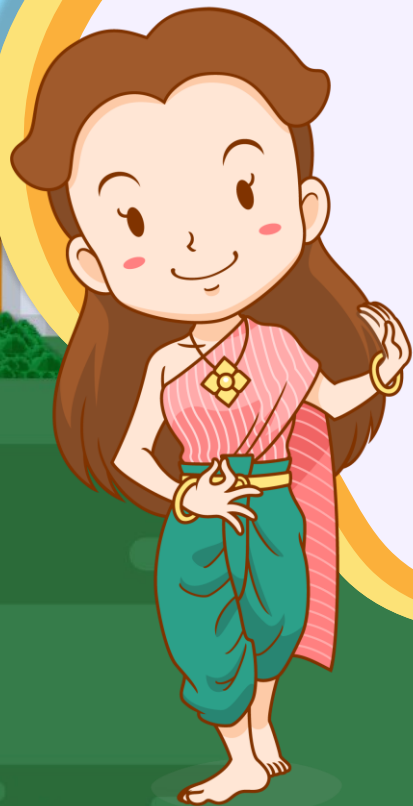
ผู้แสดง เป็นชาย - หญิง รำคู่กันไม่จำกัดจำนวน

สถานที่แสดง ไม่จำกัดขอบเขต เนื่องจากให้รำได้ในโอกาสรื่นเริง ต่าง ๆ จึงรำได้โดยทั่วไป

เครื่องดนตรี ใช้วงปี่พาทย์มโหรี มีระนาดซ้่องวง ปี่ใน ตะโพน กลองทัด ฉิ่ง ฉาบ กรับ และโทน

รูปแบบ

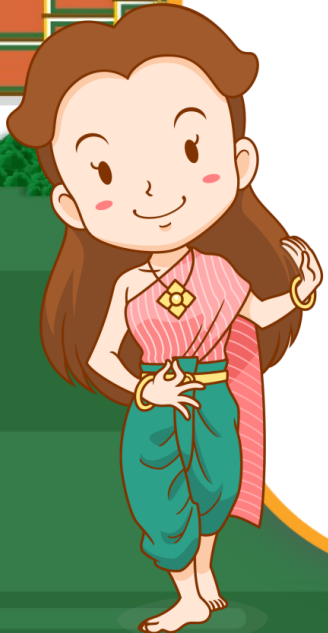
และลักษณะการแสดง

วิธีการแสดง

เป็นการรำวงในงานรื่นเริงต่าง ๆ โดยการ
รำรำตามท่ารำที่กำหนดไว้ ๑๐ เพลง ๑๔ ท่า
มีการเคลื่อนไหวให้มือและเท้าสัมพันธ์กับจังหวะ
และบทร้องของแต่ละเพลง โดยเดินเป็นวงกลม
ทวนเข็มนาฬิกา

แบ่งขั้นตอน การรำได้ดังนี้

(๑) ผู้แสดงชายและหญิง เดินออกมาเป็นแถวตรง ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน ต่างฝ่ายทำความเคารพ ด้วยการไหว้

(๒) แปรแถวเป็นวงกลม รำทวนเข็มนาฬิกา ตามทำนองเพลงและรำตามบทร้อง รวม ๑๐ เพลง โดยเปลี่ยนท่ารำไปตามเพลงต่าง ๆ

(๓) เมื่อรำจบบทร้องในเพลงที่ ๑๐ ผู้แสดงรำ เข้าเวทีทีละคู่ ตามทำนองเพลงจนจบ

เพลงรำวงมาตรฐาน ๑๐ เพลง

๑. เพลงงามแสงเดือน

๒. เพลงชาวไทย

๓. เพลงรำสีมารำ

๔. เพลงคืนเดือนหงาย

๕. เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ

๖. เพลงดอกไม้ของชาติ

๗. เพลงหญิงไทยใจงาม

๘. เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า

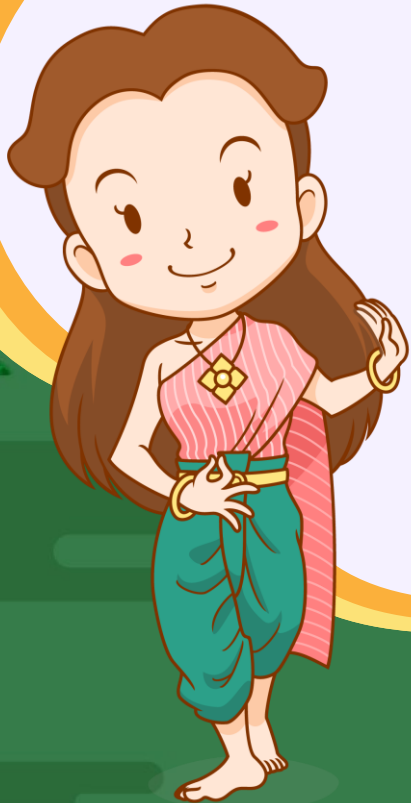
๙. เพลงยอดชายใจหาญ

๑๐. เพลงบุชานักรบ

ทำร่ำรำวงมาตรฐาน

๑๐ เพลง

๑. เพลงงามแสงเดือน
ใช้ท่ารำ
“สอดสร้อยมาลา”

๒. เพลงชาวไทย
ใช้ท่ารำ
“ซึกแป้งผัดหน้า”

๓. เพลงรำมาชิมารำ
ใช้ท่ารำ
“ส่าย”

๔. เพลงคืนเดือนหงาย

ใช้ทำรำ

“สอดสร้อยมาลาแปลง”

๕. เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ
ใช้ท่ารำ
“แขกเต้าเข้ารัง”

๕. เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ
ใช้ทำรำ
“ผาลาเพียงไหล่”

๖. เพลงดอกไม้ของชาติ ใช้ทำรำ “ยั่ว”

๗. เพลงหญิงไทยใจงาม
ใช้ท่ารำ
“พรหมสีหน้า”

๗. เพลงหญิงไทยใจงาม
ใช้ท่ารำ
“ยุงพื่อนหาง”

๘. เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า
ใช้ท่ารำ
“ซ้างประสานงา”

๘. เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า
ใช้ท่ารำ
“จันทร์ทรงกลด”

๙. เพลงยอดชายใจหาญ
ท่าชาย “จ่อเพลิงกาฬ”
ท่าหญิง “ชะนีร้ายไม้”

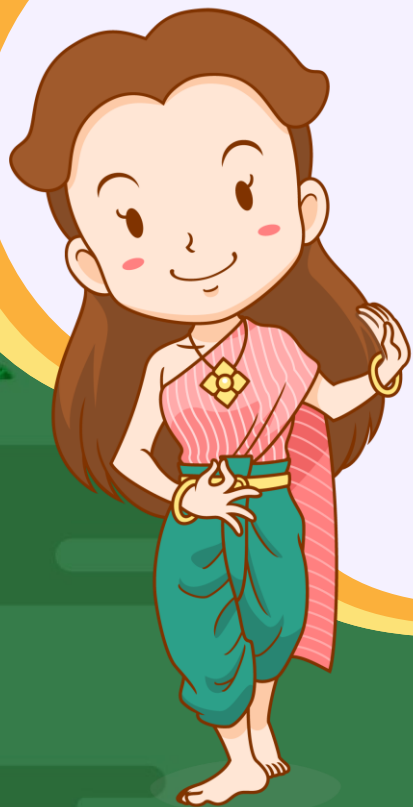
๑๐. เพลงบูชานักรบ
ท่าชาย “จันทร์ทรงกลด”
ท่าหญิง “ขัดจางนาง”

๑๐. เพลงบูชานักรบ
ทำชาย “ขอแก้ว”
ทำหญิง “ล่อแก้ว”

รูปแบบการแต่งกาย

การแต่งกาย

มีการกำหนดการแต่งกายของผู้แสดง
ให้มีระเบียบด้วยการใช้ชุดไทย และชุดสากลนิยม
โดยแต่งเป็นคู่รับกันทั้งชายและหญิง
ซึ่งสามารถแต่งได้ ๔ แบบ

๑. แบบชาวบ้าน

ชาย : นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อคอ
พวงมาลัย เอวคาดผ้า ห้อยชายด้านหน้า

หญิง : นุ่งโจงกระเบน ห่มผ้าสไบอัดจีบ
ปล่อยผม ประดับดอกไม้ที่ผมด้านซ้าย
คาดเข็มขัด ใส่เครื่องประดับ

แบบชาวบ้าน

๒. แบบไทยพระราชนิยม

ชาย : นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื่อราชปะแตน
ใส่ถุงเท้า รองเท้า

หญิง : นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื่อลูกไม้ สไบ
พาดบ่าผูกเป็นโบว์ ทิ้งชายไว้ข้างลำตัว ด้านซ้าย
ใส่เครื่องประดับมุก

แบบ

ไทยพระราชนิยม

๓. แบบสากลนิยม

ชาย : นุ่งกางเกง สวมสูท ผูกเนคไท

หญิง : นุ่งกระโปรงป้ายข้าง ยาวกรอมเท้า

ใส่เสื้อคอกลม แขนกระบอก

แบบสากลนิยม

๔. แบบราตรีสโมสร

ชาย : นุ่งกางเกง สวมเสื้อคอพระราชทาน
ผ้าคาด เอวห้อยชายด้านหน้า

หญิง : นุ่งกระโปรงยาวจีบหน้านาง ใส่เสื้อจับเตฟ
ชายผ้าห้อยจากบ่าลงไปทางด้านล่าง เปิดไหล่ขวา
ผมเกล้าเป็นมวยสูง ใส่เกี้ยว และเครื่องประดับ

แบบราตรีสโมสร

ใบงาน ที่ ๑ เรื่อง รำวงมาตรฐาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง รำวงมาตรฐาน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบรำวงมาตรฐาน
รายวิชา ศิลปะ (สาระ นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ประวัติความเป็นมาของรำวงมาตรฐาน

รำวงมาตรฐาน มีวิวัฒนาการจากการเล่น.....ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวบ้าน ที่ ผู้เล่นไม่จำกัดเพศและวัย ลักษณะการรำและร้องเป็นไปตามความสนุกสนาน ไม่มีแบบแผนกำหนดไว้ที่แน่นอน มุ่งเน้นที่ความสนุกสนานผ่อนคลายเป็นสำคัญ โดยรำเป็นวงกลมล้อมคนตีโหม หรือรำรอบครกตำข้าว

ต่อมาเมื่อสถานการณ์โลกเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ.๒๔๘๒-๒๔๘๗) ขณะนั้นผู้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี คือ จอมพล ป. (.....) พิบูลสงคราม ซึ่งไทยได้ร่วมกับ.....ทำสงครามกับกลุ่มพันธมิตรอังกฤษและอเมริกา จึงเกิดสภาวะสงครามขึ้น ชาวยากหมากแพง ยารักษาโรคหายาก เศรษฐกิจตกต่ำ และประชาชนต้องเผชิญภัยทางอากาศ รัฐบาลมีคำสั่งให้ประชาชนพรางไปยามช่วงกลางคืนและงดการจัดมหรสพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ขณะเดียวกัน การเล่นรำโหม กลับได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในหมู่ประชาชน เนื่องจากเป็นการเล่นผ่อนคลายที่เล่นได้ง่าย ไม่ต้องมีทักษะด้านร้องรำ และไม่มีค่าใช้จ่าย ใช้การปรบมือให้จังหวะการเล่นก็เพียงพอ นับเป็นการเล่นกันอย่างแพร่หลาย ช่วงที่เกิดสภาวะสงคราม จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้ตระหนักถึงการละเล่นรื่นเริงประจำชาติและภัยคุกคามด้านวัฒนธรรมจึงมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยให้มีความเป็นไทยอารยะ จึงพัฒนาการเล่น “รำโหม” มาเป็น “รำวง”

พ.ศ.๒๔๘๗ รัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มอบหมายให้กรม..... ปรับปรุงการเล่นรำโหมให้มีระเบียบเรียบร้อย เป็นแบบฉบับอันดีงามของนาฏศิลป์ไทยและเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการเล่นพื้นเมือง โดยปรับปรุงการเล่นรำโหมให้เป็นระเบียบทั้งเพลงร้อง ลีลาท่ารำ และการแต่งกาย การปรับปรุงรำโหมให้เป็นมาตรฐาน ซึ่งการแต่งเนื้อร้องที่มีพื้นฐานมาจากกระแสดนตรีนิยมและหน้าที่พลเมือง ทำนองเพลงสามารถบรรเลงได้ทั้งวงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล และบรรจุท่ารำจากท่า.....ศิลปะแบบราชสำนัก มากำหนดเป็นท่ารำเฉพาะแต่ละเพลงอย่างเป็นแบบแผน

องค์ประกอบของการแสดงรำวงมาตรฐาน

เนื้อร้องและทำนองเพลง กรมศิลปากรแต่งเนื้อร้องจำนวน.....เพลง คือ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำซิมารำ เพลงคืนเดือนหงาย และ ทำนองผู้หญิง..... แต่งเนื้อร้องเพิ่มอีก ๖ เพลง คือ เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงบุษานักรบ เพลงยอดชายใจหาญ ส่วนทำนองเพลงทั้ง.....เพลง กรมศิลปากร และกรม.....เป็นผู้แต่ง
ท่ารำ บรรจุท่ารำจำนวน ๑๔ ท่ารำ โดย นางลมุล ยมะคุปต์ นางมัลลีย์ คงประภักดิ์ และนางศุภลักษณ์ ภัทธนาวิก และ คุณัน โมรากุล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ เป็นการรำหมู่ แสดงเป็นคู่ ระหว่างหญิง-ชาย เคลื่อนย้ายเวียนไปเป็นวงกลมเข้ามาฝึก

ใบงาน

เรื่อง รำวงมาตรฐาน

ให้นักเรียนเติมคำตอบที่ถูกต้องลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

สรุป

เป็นการร่างในงานรื่นเริงต่าง ๆ โดยการรำรำตามท่ารำที่กำหนดไว้ ๑๐ เพลง ๑๔ ท่า มีการเคลื่อนไหวให้มือและเท้าสัมพันธ์กับจังหวะและบทร้องของแต่ละเพลง โดยเดินเป็นวงกลม **ทวนเข็มนาฬิกา**

แบ่งขั้นตอน การรำได้ดังนี้

(๑) ผู้แสดงชายและหญิง เดินออกมาเป็นแถวตรง ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน ต่างฝ่ายทำความเคารพ ด้วยการไหว้

(๒) แปรแถวเป็นวงกลม รำทวนเข็มนาฬิกา ตามทำนองเพลงและรำตามบทร้อง รวม ๑๐ เพลง โดยเปลี่ยนท่ารำไปตามเพลงต่าง ๆ

(๓) เมื่อรำจบบทร้องในเพลงที่ ๑๐ ผู้แสดงรำเข้าเวทีทีละคู่ ตามทำนองเพลงจนจบ

บทเรียนครั้งต่อไป

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ รำวงมาตรฐาน
เรื่อง รำวงมาตรฐานเพลงชาวไทย (๑)

สิ่งที่จะต้องเตรียม

ใบความรู้ เรื่อง ราวมาตรฐาน

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

